

Sygn. akt. IC 516/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant: Paulina Radomska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 września 2015 roku w L.

sprawy z powództw E. C., T. C. i M. C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę zadośćuczynień

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki E. C. tytułem zadośćuczynienia kwotę 80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo E. C. w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda T. C. tytułem zadośćuczynienia kwotę 80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

IV. oddala powództwo T. C. w pozostałej części;

V. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. C. tytułem zadośćuczynienia kwotę 30.000,00 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty;

VI. oddala powództwo M. C. w pozostałej części;

VII. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki E. C. kwotę 3.573,00 zł (trzy tysiące pięćset siedemdziesiąt trzy złote) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VIII. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda T. C. kwotę 3.973,00 zł (trzy tysiące dziewięćset siedemdziesiąt trzy złote) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

IX. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. C. kwotę 2.258,00 zł (dwa tysiące dwieście pięćdziesiąt osiem złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

X. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 6.000,00 zł (sześć tysięcy złotych) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych;

XI. w pozostałej części nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IC 516/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 21 maja 2014 r. powodowie E. C., T. C. i M. C. domagali się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.:

- na rzecz powódki E. C. na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. i 23 k.c. kwoty 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia dóbr osobistych w wyniku śmierci córki, z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty,

- na rzecz powoda T. C. na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. i 23 k.c. kwoty 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia dóbr osobistych w wyniku śmierci córki, z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty,

- na rzecz powoda M. C. na podstawie art. 448 k. c. w związku z art. 24 k.c. i 23 k.c. kwoty 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia dóbr osobistych w wyniku śmierci siostry, z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty,

a także zasądzenia od pozwanego na rzecz każdego z powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty od pełnomocnictw.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że w dniu 29 stycznia 2000 r. w K., doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła R. R. (1). Kierujący samochodem osobowym marki A. (...) o nr rej. (...) nie zachował należytej ostrożności i zderzył się czołowo z jadącym z przeciwka samochodem marki J. (...), na skutek czego pasażerka samochodu A. (...) - R. R. (1) doznała obrażeń, w wyniku których, po przewiezieniu do szpitala, zmarła. Sprawca wypadku był ubezpieczony z tytułu odpowiedzialności cywilnej u pozwanego, w związku z czym ponosi on odpowiedzialność gwarancyjną za przedmiotową szkodę. R. R. (1) w chwili śmierci miała 27 lat. Zmarła pozostawiła swoich rodziców - E. i T. C. oraz brata - M. C..

Pismem z dnia 25 listopada 2013 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią R. R. (1). Pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia na rzecz powodów uzasadniając to brakiem przesłanek do jego przyznania. Powodowie zgłosili pozwanemu roszczenie w dniu 25 listopada 2013 r. Zatem powodowie dochodzą odsetek od dnia 26 grudnia 2013 r., bowiem pozwany winien spełnić świadczenie najpóźniej do dnia 25 grudnia 2013 r. (k. 2-5)

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództw w całości i zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany kwestionował istnienie podstawy prawnej do przyznania powodom zadośćuczynień, wysokość żądanych kwot oraz datę wymagalności odsetek. (k. 46-48)

W piśmie procesowym z dnia 5 maja 2015 r. powód M. C. rozszerzył powództwo w ten sposób, że domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego tytułem zadośćuczynienia kwoty 50.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty. (k. 191)

Pozwany nie uznał powództwa. Podniósł także zarzut przedawnienia wszystkich roszczeń powodów w sprawie, kwestionując fakt wydania prawomocnego wyroku skazującego sprawcę śmierci R. R. (1) za popełnienie przestępstwa. (k. 201v)

W toku rozprawy w dniu 1 września 2015 r. pełnomocnik powodów sprecyzował wniosek o zasądzenie kosztów procesu w ten sposób, że w zakresie kosztów zastępstwa procesowego wnosił o zasądzenie na rzecz każdego z powodów pełnej stawki opłaty za czynności radcy prawnego według norm przepisanych. (k. 214)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 21 maja 2001 r. Sąd Rejonowy w Kraśniku skazał J. R. za popełnienie przestępstwa polegającego na tym, że w dniu 29 stycznia 2000 r. w K., województwa (...), kierując samochodem osobowym M. R. o nr rej. (...) o niesprawnym ogumieniu, nie zachował należytej ostrożności w ten sposób, że nie dostosował prędkości pojazdu do panujących warunków atmosferycznych i drogowych, w następstwie czego zjechał na przeciwny pas ruchu i zderzył się czołowo z jadącym z przeciwka samochodem marki J. (...), na skutek czego pasażerka samochodu A. (...) – R. R. (1) doznała obrażeń ciała w obrębie głowy, kończyny górnej tułowia i narządów wewnętrznych mięsziowych, na skutek których, po przewiezieniu do szpitala, zmarła, zaś pasażerowie: małoletnia A. R. złamania prawego uda, urazu głowy i ogólnych potłuczeń, małoletni B. R. – złamania lewego uda, ogólnego potłuczenia, ran twarzy i przedsiionka jamy ustnej, które to obrażenia naruszyły czynności narządów ciała na czas powyżej 7 dni – tj. czynu przewidzianego w art. 177 § 2 k.k. Wyrok ten uprawomocnił się dnia 29 maja 2001 r. (odpis wyroku – k. 215-215v)

R. R. (1) urodziła się w dniu (...) Była mężatką, miała dwoje dzieci, tj. A. R., urodzoną (...), a także B. R., urodzonego (...) Jej rodzice to: E. C., urodzona (...), i T. C., urodzony (...) M. C. to brat powódki, urodzony (...) (kopie asc – k. 147v, 148v, 154v, 156, 156v, 157-157v)

Pomimo założenia własnej rodziny i odrębnego miejsca zamieszkania (w odległości ok. 7 km od powodów) R. R. (1) utrzymywała bliskie relacje z rodzicami oraz bratem. R. R. (1) troszczyła się o brata, pomagała mu w nauce, razem spędzali czas wolny. Podczas nieobecności rodziców lub zaabsorbowania innymi zajęciami, „zastępowała” mu ich. Powodowie i R. R. (1) często się odwiedzali, razem spędzali uroczystości rodzinne. Negatywne przeżycia powodów związane ze śmiercią R. R. (1) pogłębił fakt, iż w tym samym wypadku ucierpiał jej mąż i dzieci. W konsekwencji powodowie musieli dodatkowo przez ok. 2 lata sprawować opiekę nad dziećmi R. R. (1). Informacja o śmierci R. R. (1) była dla powodów niespodziewana i była źródłem przeżyć szczególnie traumatycznych. Powodowie nadal kultuwują pamięć o zmarłej R. R. (1). (zeznania powodów przesłuchanych w charakterze stron procesu oraz dodatkowo w charakterze świadków w ramach zakreślonych przez unormowanie art. 260 k.p.c. – k. 70, 213v)

Pismem z dnia 25 listopada 2013 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią R. R. (1) w kwotach:

- 100.000,00 zł na rzecz E. C.,
- 100.000,00 zł na rzecz T. C.,
- 100.000,00 zł na rzecz M. C.. (pismo – k. 165-166v)

Pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia na rzecz powodów, uzasadniając to brakiem podstawy prawnej do jego przyznania. (pismo – k. 172)

Zgodnie z opinią sądową biegłego psychologa, E. C., z uwagi na śmierć R. R. (1), przejawia obecnie zaburzenia emocjonalne w postaci depresyjnie obniżonego nastroju, stałego przygnębienia, smutku, apatii i rezygnacji. Pozostawanie jej w takim stanie psychicznym, pomimo wielu lat po śmierci córki, wskazuje na urazowy emocjonalnie charakter zdarzenia śmiertelnego wypadku. Powódka posługuje się mechanizmem obronnym derealizacji i zaprzeczenia, tj. występują u niej stany dysocjacyjne, czyli zawężenia treści świadomości i niedopuszczania do pełnej świadomości urazowych emocjonalnie myśli i uczuć. Nagłe zerwanie więzi psychicznej z córką spowodowało u powódki ostry kryzys psychiczny. Wskutek tego kryzysu nastąpiły trwale zmiany osobowości, zaburzenia równowagi emocjonalnej oraz zmiany w sferze motywacji: utrata sensu i celu życia. Zmiany funkcjonowania psychologicznego w zakresie emocji, motywacji oraz osobowości, które wystąpiły u powódki w następstwie śmierci córki, mają charakter silny i trwałe, utrzymują się w sposób uporczywy i obniżają jakość życia osobistego i rodzinnego. Powódka wymaga stałego leczenia psychicznego i wsparcia psychologicznego. (opinia pisemna – k. 113-116)

Zgodnie z opinią sądową biegłego psychologa, T. C. z uwagi na śmierć R. R. (1), bezpośrednio po jej śmierci doświadczał silnych negatywnych uczuć rozpacz, żalu, przygnębienia i lęku, które składały się na stan urazu psychicznego. Przez okres dwóch lat świadczenia opieki nad małymi dziećmi zmarłej córki stan ten zamienił się

u powoda w ten permanentnego kryzysu z powodu zmienionej sytuacji rodzinnej oraz osobistej i konieczności pełnienia nowej roli społecznej (opiekuńczej). Aktualnie powód ma poczucie dużej zmiany w położeniu życiowym całej rodziny po tragicznej śmierci córki. Powoda cechuje stan chronicznego stresu z uwagi na problemy zdrowotne żony i pozostawania w roli osoby wspomagającej. Na skutek śmierci córki powód doznane poczucia trwałej zmiany osobistej oraz doświadcza pustki emocjonalno-uczuciowej. Cechuje go brak nadziei na przyszłość, zaniechanie planów i aspiracji osobistych, koncentracja na czasie terażniejszym oraz introwersja społeczna. (opinia pisemna – k. 121-124)

Zgodnie z opinią sądową biegłego psychologa, M. C., z uwagi na śmierć R. R. (1), cierpi na zaburzenia wegetatywne występujące pod postacią somatyczną. Ich cechą są nawracające i różnorodne objawy somatyczne, wynikające z pobudzenia układu autonomicznego, takie jak: przyspieszona akcja serca, drżenia, lęk, nastrój depresyjny. Biegły podkreślił psychogenną etiologię zaburzenia, związaną z obecnością sytuacji urazowej emocjonalnie. Zaburzenia te należy uważać za dezadaptacyjne reakcje powoda na przewlekły stres z powodu zmiany położenia życiowego rodziny po śmierci siostry. Zaburzenia te uniemożliwiają skuteczne radzenie sobie ze stresem, prowadzą do trudności w funkcjonowaniu społecznym (rodzinnym i zawodowym) powoda i utrudniają adaptację do zmiennych warunków życiowych. Powód cechuje się utrwalonym wzorcem poznawczego i emocjonalnego funkcjonowania, którego głównym rysem jest uogólnione poczucie krzywdy, poczucie pustki emocjonalno-uczuciowej i straty oraz mniejszej wartości własnego Ja. Charakterystyczna dla powoda jest nawykowa postawa obniżenia poziomu motywacji oraz stale obniżonego nastroju, co jest postawą nieadekwatną do jego wieku. Powód charakteryzuje się niskim poziomem energii do działania oraz witalności, obniżonym poziomem aspiracji życiowych i brakiem zainteresowań i planów typowych dla osób w tym przedziale wiekowym. W polu świadomości powoda pozostaje w sposób stały przeświadczenie o związku położenia życiowego rodziny z sytuacją wypadku i śmiercią siostry. Doświadczenie traumy rodzinnej jest stale obecne w pamięci i stanowi główną oś rodzinnej i osobistej narracji biograficznej. Negatywne doznania są wciąż stałym elementem terażniejszych emocjonalno-uczuciowych stanów i reakcji powoda. Przypuszczalnie, brak obecności osoby siostry oraz emocjonalna aura, która panowała w środowisku rodzinnym powoda, rzutowała na jego stan psychiczny w okresie rozwojowym, powodując trudności przystosowawcze do własnego położenia życiowego i przeciążenia emocjonalne oraz obowiązki rodzinne nieadekwatne do wieku. (opinia pisemna – k. 117-120)

Z uwagi na śmierć R. R. (1) wszyscy powodowie korzystali z pomocy w poradni zdrowia psychicznego. (dokumentacja medyczna – k. 75-93)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody z dokumentów, opinie biegłego oraz zeznania powodów (przesłuchanych zarówno w charakterze stron, jak również, w ramach unormowania art. 260 k.p.c., w charakterze świadków). Zgromadzone w sprawie dokumenty prywatne i urzędowe (w formie kopii i odpisów) nie były kwestionowane przez którąkolwiek ze stron, co do zgodności z oryginałami, ale też, co do prawdziwości ich treści. Również Sąd nie znalazł podstaw do pozbawienia ich przymiotu wiarygodności i autentyczności, mogły one w pełni posłużyć do oceny wiarygodności pozostałego materiału dowodowego w sprawie, pod kątem stworzenia łańcucha dowodów niesprzecznych wewnątrznie, wzajemnie, logicznie się dopełniających.

Za szczerze i w pełni wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów złożone w obu wskazanych wyżej rolach procesowych. Są one jasne i spójne. Korespondują one ze zgromadzonym w sprawie dowodami z dokumentów i nie były podważane przez stronę pozwaną. W przedmiotowej sprawie przeprowadzono dowody z opinii biegłego sądowego z dziedziny psychologii klinicznej. Sąd podzielił w całości ustalenia i wnioski biegłego uznając, że zostały one dokonane w oparciu o posiadaną przez opiniującą wiedzę specjalną, po wnikliwej analizie dokumentacji z akt sprawy oraz bezpośrednim badaniu powodów. Wnioski wysunięte przez biegłego są wewnątrznie logiczne, nie są sprzeczne ani dowolne, ponadto uwzględniają wszystkie okoliczności ujawnione w sprawie, są uzasadnione wskazaniem wiedzy społecznej. Opinie zostały sporządzone rzetelnie, zgodnie z postanowieniem o dopuszczeniu dowodów i pozwalają na uzyskanie odpowiedzi na wszystkie wątpliwości podnoszone przez strony. Ponadto strony nie zgłaszały, co do ich treści i końcowych wniosków, jakichkolwiek zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

I.

Stosownie do treści art. 805 i 822 k.c. z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Dla porządku wypada wskazać, iż zgodnie z art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c., samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego środka komunikacji, nie wyłączając pasażera pojazdu, który prowadzi chyba, że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności, czyli jego odpowiedzialność prawodawca ukształtował na zasadzie ryzyka. W sprawie bezspornym był fakt, że do przedmiotowego wypadku doszło z winy posiadacza pojazdu, za którego zastępczą odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany.

II.

Odnosząc się do żądania powodów w zakresie zadośćuczynienia, należy stwierdzić, że jego podstawę stanowią przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (...). Z kolei zgodnie z art. 24 k.c. (§ 1) Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. (§ 2) Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje, należy przede wszystkim podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela pogląd, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Z przepisu art. 24 § 1 k.c. wynika jednak, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na stronie powodowej, pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego. Rzeczą istotną jest, że z treści art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy.

W świetle powyższych rozważań oraz poczynionych ustaleń, należy wskazać, że działanie bezpośredniego sprawcy, za które odpowiedzialność ponosi aktualnie pozwany, z całą pewnością było działaniem bezprawnym i dodatkowo zawinionym.

Z kolei katalog dóbr osobistych, zawarty jest w art. 23 k.c. i ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy niż wymieniony w kodeksie. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane, jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze słusznie wskazano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost we wskazanym wyżej przepisie należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega również wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych sobie osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z małżeństwa, czy też pokrewieństwa, podlega ochronie prawa. Ochrona ta dotyczy również odpowiednio prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji RP przewiduje, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi (więź rodzinna) stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 k.c. i 24 k.c.¹

Niemniej jednak, podkreślić trzeba, że strona dochodząca zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego zobowiązana jest udowodnić nie tylko sam fakt naruszenia dobra osobistego, ale także (w ramach normalnego związku przyczynowego) doznania krzywdy wskutek naruszenia dobra osobistego².

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie powyższe przesłanki zostały wykazane przez powodów. W szczególności postępowanie dowodowe potwierdziło, że więź rodzinna pomiędzy powodami a R. R. (1) była bardzo silna i została zerwana przez nagłą tragiczną śmierć R. R. (1). Relacja ta wykazywała cechy typowej bliskiej relacji rodzinnej, pomimo faktu, że R. R. (1) założyła własną rodzinę i mieszkała odrębnie od powodów.

Należy też wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła R. R. (1), było bezspornie zawinionym i bezprawnym naruszeniem dobra osobistego powodów w postaci prawa do życia w rodzinie oraz prawa do utrzymania więzi rodzinnych. Nie budzi też wątpliwości istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy opisanym zdarzeniem a naruszeniem dóbr osobistych powodów.

W niniejszej sprawie bezspornym był fakt, o czym mowa wyżej, iż za sprawcę wypadku odpowiedzialność ponosi aktualnie pozwany. Tym samym Sąd miał uprawnienie do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W orzecznictwie i literaturze słusznie podkreśla się, że uwzględniając kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, którego głównym celem jest zatarcie lub co najmniej złagodzenie następstw naruszenia takich dóbr osobistych uznaje się, że wysokość zadośćuczynienia winna zależeć przede wszystkim od wielkości doznanej krzywdy. Dla jej sprecyzowania i przyjęcia „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy (oceniany obiektywnie), intensywność naruszenia (oceniana obiektywnie), stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawcy, sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego³. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia

odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. W żadnym jednak razie ustalony stopień utraty zdrowia psychicznego nie jest jednak równoznaczny z rozmiarem krzywdy i wielkością należnego zadośćuczynienia⁴.

Biorąc zatem pod uwagę powyższe ustalenia i uwagi, należy stwierdzić, że ze względu na stan zdrowia i wiek R. R. (1) powodowie mogli zasadnie oczekiwać, że będzie ona żyła przez wiele lat i będą razem, tak jak dotychczas, tworzyli zgodną, kochającą się rodzinę. Dlatego śmierć R. R. (1) była dla powodów zdarzeniem nieoczekiwanym i szczególnie traumatycznym, powodującym poczucie głębokiej krzywdy i niesprawiedliwości ze strony losu. Co więcej, jak wskazano wyżej, rodziła ona po stronie powodów szczególnie negatywne następstwa na płaszczyźnie psychologicznej. Przy czym, biorąc pod uwagę szczegółową analizę przeprowadzoną przez biegłego sądowego, skutki śmierci R. R. (1) w sferze doznań powodów należy uznać za następstwo mieszczące się ramach wyznaczonych przez ustawodawcę w przepisie art. 361 § 1 k.c.⁵ Z drugiej jednak strony trzeba zauważyć, że R. R. (1) w chwili swojej śmierci była mężatką, posiadała dzieci, założyła własną rodzinę, mieszkała oddzielnie od powodów. Relacje w tego rodzaju sytuacji nie są zaś identyczne z relacjami pomiędzy członkami najbliższej rodziny mieszkającej razem, utrzymującej codzienny kontakt, spędzającymi ze sobą z reguły wiele godzin każdego dnia. Wiąż istniejąca pomiędzy powodami a R. R. (1) uległa więc niewątpliwie naturalnemu osłabieniu i skutki jej śmierci rzutujące na skalę krzywdy doznanej przez powodów muszą być postrzegane także z tego punktu widzenia. Nie można też tracić z oczu faktu, że po śmierci R. R. (1) powodowie nie są osobami samotnymi, struktura ich więzi rodzinnych, chociaż w istotnym stopniu naruszona, nadal istnieje. Z tych wszystkich względów, w ocenie Sądu, odpowiednimi kwotami zadośćuczynień są kwoty: po 80.000,00 zł w przypadku E. C. i T. C. i 30.000,00 zł na rzecz M. C.. W pozostałym zakresie żądania zadośćuczynień wraz z odnoszającymi się do nich żądaniami odsetek podlegały oddaleniu jako nieuzasadnione.

III.

Odsetki ustawowe od zasądzonych kwot zadośćuczynienia należało natomiast zasądzić, uwzględniając unormowania art. 817 k.c. i art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). W szczególności zgodnie z treścią art. 817 k.c. (§ 1.) Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. (§ 2.) Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

Natomiast zgodnie z przepisem szczególnym art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (ust. 1.) Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. (ust. 2.) W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Z kolei w orzecznictwie podkreśla się, jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia. Jeżeli natomiast sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania⁶, a precyzyjniej rzecz ujmując, od dnia następnego po dniu wyrokowania.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy zauważyć, że pozwany nie kwestionował faktu, iż wezwanie go do zapłaty kwot mieszczących się w granicach określonych ostatecznie w pozwie, miało miejsce w dniu 25 listopada 2013 r. Z kolei pozwany podjął wówczas polemikę ze stanowiskiem powodów wyłącznie w zakresie wykładni prawa, a nie faktów. Co więcej, pozwany nie przedstawił oryginałów dokumentów akt szkody, które pozwoliłyby na weryfikację twierdzeń powodów co do daty zgłoszenia żądań z tytułu zadośćuczynienia, poprzestając na złożeniu wydruku tych akt. Dlatego Sąd na podstawie art. 230 k.p.c. uznał, biorąc pod uwagę całokształt materiału dowodowego, że w dniu 25 listopada 2013 r. pozwany otrzymał wspomniane wezwanie powodów do zapłaty. Z kolei analiza kopii akt szkody pozwala na stwierdzenie, że po tej dacie pozwany nie prowadził faktycznie jakiegokolwiek postępowania wyjaśniającego, czym doprowadził do powstania stanu opóźnienia. Dlatego odsetki ustawowe od zasądzonych kwot zadośćuczynienia należało zasądzić po upływie 30 dni od zgłoszenia szkody, czyli od 26 grudnia 2013 r.

IV.

Jeżeli chodzi o zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego, to jest od nieuzasadniony. Zdarzenie wypadkowe miało miejsce w dniu 29 stycznia 2000 r. i obowiązujący ówczesnie przepis art. 442 § 2 k.c. przewidywał 10-letni termin przedawnienia roszczeń związanych ze szkodą wynikłą z występku, lub zbrodni. W trakcie biegu tego terminu, w dniu 10 sierpnia 2007 r. przepis art. 442 k.c. został uchylony i wszedł w życie przepis art. 442¹ k.c., który w § 2 wydłużył przedmiotowy termin do lat 20-tu, co w realiach sprawy oznaczałoby przedawnienie roszczenia z dniem dniem 29 stycznia 2020 r. W myśl bowiem art. 2 ustawy z 16 lutego 2007 r., nowelizującej kodeks cywilny⁷, do roszczeń powstałych przed dniem jej wejścia w życie, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się regulacje „nowego” art. 442¹ k.c.

V.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami, to za jego podstawę Sąd przyjął regulacje art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., stosunkowo rozdzielając te koszty.

Celowe koszty procesu po stronie powódki E. C. obejmują łącznie 5.067,00 zł:

- 1.000,00 zł - tytułem części opłaty od pozwu (k. 1, 32, 37)
- 450,00 zł – tytułem wydatków na opinię biegłego (k. 96, 176, 180)
- 17,00 zł – tytułem opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa (k. 9)
- 3.600,00 zł – tytułem opłaty za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej – zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu⁸.

Natomiast po stronie pozwanej w tej samej relacji koszty procesu obejmują łącznie 2.405,67 zł:

- 2.400,00 zł – tytułem 1/3 opłaty za czynności radcy prawnego zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu;
- 5,67 zł – tytułem 1/3 opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa (k. 62)

Łącznie koszty procesu po obu stronach to zatem:

5.067,00 zł + 2.405,67 zł = 7.472,67 zł.

Powódka utrzymała się ze swymi żądaniami w rozmiarze 80%.

Powinna zatem ponieść koszty procesu, przy dopuszczalnym zaokrągleniu do pełnych złotych, w wysokości:

$$7.472,67 \text{ zł} \times 20\% = 1.494,00 \text{ zł}$$

Zasądzeniu na rzecz powódki z tego tytułu podlega zatem kwota:

$$5.067,00 \text{ zł} - 1.494,00 \text{ zł} = 3.573,00 \text{ zł}$$

Celowe koszty procesu po stronie powoda T. C. obejmują łącznie 5.567,00 zł:

- 1.500,00 zł - tytułem części opłaty od pozwu (k. 1, 26, 37)
- 450,00 zł – tytułem wydatków na opinię biegłego (k. 96, 176, 181)
- 17,00 zł – tytułem opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa (k. 9)
- 3.600,00 zł – tytułem opłaty za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej – zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

Natomiast po stronie pozwanej w tej samej relacji koszty procesu obejmują łącznie 2.405,67 zł:

- 2.400,00 zł – tytułem 1/3 opłaty za czynności radcy prawnego zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu;
- 5,67 zł – tytułem 1/3 opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa. (k. 62)

Łącznie koszty procesu po obu stronach to zatem:

$$5.567,00 \text{ zł} + 2.405,67 \text{ zł} = 7.972,67 \text{ zł}.$$

Powód T. C. utrzymał się ze swymi żądaniami w rozmiarze 80%.

Powinien zatem ponieść koszty procesu, przy dopuszczalnym zaokrągleniu do pełnych złotych, w wysokości:

$$7.972,67 \text{ zł} \times 20\% = 1.594,00 \text{ zł}$$

Zasądzeniu na rzecz powoda z tego tytułu podlega zatem kwota:

$$5.567,00 \text{ zł} - 1.594,00 \text{ zł} = 3.973,00 \text{ zł}$$

Celowe koszty procesu po stronie powoda M. C. obejmują łącznie 5.367,00 zł:

- 2.500,00 zł - tytułem opłat od pozwu (k. 1, 29, 37, 200, 212)
- 450,00 zł – tytułem wydatków na opinię biegłego (k. 96, 176, 181)
- 17,00 zł – tytułem opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa (k. 9)
- 2.400,00 zł – tytułem opłaty za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej – zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.

Natomiast po stronie pozwanej w tej samej relacji koszty procesu obejmują łącznie 2.405,67 zł:

- 2.400,00 zł – tytułem 1/3 opłaty za czynności radcy prawnego zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu;

- 5,67 zł – tytułem 1/3 opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa. (k. 62)

Łącznie koszty procesu po obu stronach to zatem:

$5.367,00 \text{ zł} + 2.405,67 \text{ zł} = 7.772,67 \text{ zł}$.

Powód M. C. utrzymał się ze swymi żądaniami w rozmiarze 60%.

Powinien zatem ponieść koszty procesu, przy dopuszczalnym zaokrągleniu do pełnych złotych, w wysokości:

$7.772,67 \text{ zł} \times 40\% = 3.109,00 \text{ zł}$

Zasądzeniu na rzecz powoda z tego tytułu podlega zatem kwota:

$5.367,00 \text{ zł} - 3.109,00 \text{ zł} = 2.258,00 \text{ zł}$

Z uwagi na wynik procesu, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁹ (dalej: u.k.s.s.c.), Sąd nakazał pobranie od pozwanego nieuiszczonych w sprawie kosztów sądowych w następujących proporcjach:

- w odniesieniu do E. C.: $4.000,00 \text{ zł} \times 80\% = 3.200,00 \text{ zł}$

- w odniesieniu do T. C.: $3.500,00 \text{ zł} \times 80\% = 2.800,00 \text{ zł}$.

Łącznie zatem z tego tytułu od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie należało pobrać kwotę: 6.000,00 zł.

Natomiast pozostałą część nieuiszczonych kosztów sądowych na podstawie art. 113 ust. 4 u.k.s.s.c. Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa z uwagi na wynik procesu i trudną sytuacją osobistą pozwanych, opisaną wyżej.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.

1 Zob. chociażby uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 maja 2013 r. I ACa 104/13, LEX nr 1321986, wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 320/13, LEX nr 1463645.

2 Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2013 r., I ACa 1459/12, LEX nr 1362926.

3 Zob. A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 448 k.c., LEX/el. oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę.

4 Zob. wyrok SN z 5 października 2005 r. I PK 47/05 Mon. Pr. Pr. 2006, nr 4, s. 208.

5 Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

6 Zob. chociażby wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., I ACa 1046/12, LEX nr 1306051.

7 Dz. U. Nr 80, poz. 538.

8 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.

9 Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.